

Междинен доклад за изпълнението на Областната стратегия за развитие на област Перник 2014-2020

Септември 2017

АРТ ФОРУМ 2007 ЕООД

ВЪВЕДЕНИЕ

Областната стратегия за развитие на област Перник 2014-2020 е основен стратегически документ, който определя средносрочните цели и приоритети за развитие на областта като елемент от развитието на Югозападен район и на страната, в съответствие с предвижданията на Регионалния план за развитие на Югозападен район 2014-2020 и Националната стратегия за регионално развитие 2012-2022 и отчитайки специфичните местни характеристики и потенциала на областта. Същевременно, Областната стратегия задава стратегическите насоки за разработване на Общинските планове за развитие в областта и се явява важен инструмент при формулирането и провеждането на политиките за устойчиво и балансирано развитие на областно ниво.

Настоящият Междинен доклад за изпълнението на Областната стратегия за развитие на област Перник 2014-2020 е изготвен на основание чл.30, ал.1 и ал.2 от ППЗРР. Докладът е част от регламентираната в законодателството система за наблюдение и оценка на регионалното развитие и осигурява информация за изпълнението на ОСР на област Перник 2014-2020, по-конкретно относно:

- ✓ постигнатия напредък по изпълнението на целите и приоритетите за развитие на областта през изтеклия период, в т.ч. резултатите от междинната оценка съгласно критериите за оценка на изпълнението на Областната стратегия за развитие;
- ✓ резултатите от наблюдението и оценката на изпълнението на общинските планове за развитие;
- ✓ използваните през периода ресурси за постигане целите на Областната стратегия за развитие;
- ✓ възникналите проблеми и предприетите действия от компетентните органи за тяхното преодоляване;
- ✓ прогноза за очакваното изпълнение на целите и приоритетите на Областната стратегия за развитие до края на периода на действие;
- ✓ предложения за актуализация на Областната стратегия за развитие.

Междинният доклад е разработен въз основа на извършената от независим консултантски екип на фирма „Арт Форум 2007“ ЕООД Междинна оценка на Областната стратегия за развитие на област Перник 2014-2020.

При изготвянето на настоящия Доклад е обработена и анализирана следната информация:

✓ Статистически данни за 2011-2017 г. по част от индикаторите за въздействие и контекст и индикаторите за резултати, заложи в ОСР на област Перник 2014-2020

✓ Информация относно проекти, реализирани или в процес на изпълнение по оперативните и други програми на ЕС, както и проекти, изпълнявани по линия на бюджета на общините на територията на област Перник в периода 2014-2017 г.

Използвани източници на информация са:

- ✓ НСИ и Агенцията по заетостта
- ✓ ИСУН – Информационна система за управление и наблюдение на структурните инструменти на ЕС в България
- ✓ Нормативни и поднормативни актове
- ✓ Интернет страници и портали: област Перник, община Перник, община Радомир, община Трън, община Брезник, община Земен, община Ковачевци, ОПОС, ОПДУ, ОПРР, ОПТТИ, ОПРЧР, ОПИК, ПРСР, РЗИ и др.
- ✓ Стратегически планови документи на национално и регионално ниво, методически насоки
- ✓ Планове, програми и стратегии на област Перник и на общините в областта с хоризонт до 2020 г.
- ✓ Годишни доклади за наблюдение изпълнението на Общинските планове за развитие на общините в област Перник
- ✓ Протоколи от заседания на Регионалния съвет за развитие на Югозападен район и на Областния съвет за развитие на област Перник
- ✓ Справки и отчети на област Перник и на общините в областта и др.

ОСНОВНИ ИЗВОДИ ОТ ОЦЕНКАТА НА ПЪРВОНАЧАЛНИТЕ РЕЗУЛТАТИ ОТ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЛАСТНАТА СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЛАСТ ПЕРНИК 2014-2020

✓ В периода 2013-2015 г. БВП по текущи цени в област Перник бележи тенденция на нарастване, но областта допринася в най-малка степен за формирането на регионалния БВП. В периода 2011-2015 г. дялът на областта в БВП на района намалява с 0,5%, а приносът към националния БВП – с 0,2%

✓ БВП на човек от населението в област Перник в периода 2011-2015 г. (6021 лв. през 2015 г.) се запазва по-нисък от средния за страната и към края на разглеждания период – най-нисък сред областите в ЮЗР, не достига стойността от 2011 г.

✓ БДС на област Перник в периода 2011-2015 г. намалява с 15% и приносът на областта във формирането на регионалната БДС е най-нисък. Делът на индустрията в структурата на БДС на областта намалява и достига 27,9%, а делът на услугите – нараства и достига 65%. Към 31.12.2015 г. структурата на БДС на област Перник е близка до характерната за страната средно

✓ Нетните ПЧИ в област Перник в последните 4 години са с отрицателна стойност, в резултат се установява трайна тенденция на намаление на привлечените ПЧИ с натрупване. Областта формира под 1% от привлечените в страната ПЧИ

✓ В периода 2011-2013 г. в област Перник все още се усещат негативните ефекти от икономическата криза – броят на заетите лица в нефинансовите предприятия, както и приходите от дейността на предприятията намаляват. През 2014-2015 г. се наблюдава слабо подобряване на бизнес-средата – броят на заетите лица в компаниите в областта нараства с близо 1%, а приходите от дейността на компаниите – с почти 8% - областта е в по-добра позиция от средното за страната и за района ниво. Нарастването на броя на нефинансовите предприятия в област Перник (с 6,9%) в периода 2011-2015 г. е близко до средното за страната

✓ За периода 2011-2016 г., разглеждан като цяло, коефициентът на заетост на лицата на възраст 15-64 г. в областта нараства устойчиво, но през 2016 г. се отбелязва спад и стойността възлиза на 61,9%. Към 31.12.2016 г. коефициентът е по-нисък от средния за района и за страната

✓ Близостта на пазара на труда в столицата води до нива на икономическа активност в област Перник (70,7% през 2016 г.), по-високи от средните в страната и близки до средните за ЮЗР. Следва да се отчете обаче, че в рамките на икономически активните лица влизат както заетите, така и безработните лица

✓ Тенденцията на непрекъснато нарастване на коефициента на безработица в областта, характерна за периода 2011-2015 г., е прекъсната през 2016 г., когато коефициентът достига стойност 12,4%. Въпреки това коефициентът е по-висок от средното за страната и за района ниво

✓ Работната заплата в областта е устойчиво по-ниска от средното за страната ниво, но по темп на развитие/нарастване се приближава до средния за страната, а през 2015 г. го

надвишава. Наличните в област Перник работни места са значително по-ниско квалифицирани и с ниска добавена стойност

✓ В периода 2011-2016 г. броят на населението в област Перник намалява с двойно по-висок темп от средния за страната; гъстотата е по-ниска от средната за страната

✓ Коефициентът на раждаемост и коефициентът на смъртност следват общите за страната тенденции, но по-силно изразени. Положително е развитието през последната 2016 г. – по-слабо нарастване на смъртността за сметка на по-високо на раждаемостта

✓ Коефициентът на естествен прираст е отрицателен и по-висок от средния за района и за страната, като през 2016 г. отрицателната стойност намалява

✓ Коефициентът на механичен прираст в областта също е отрицателен, което се дължи на отрицателния механичен прираст на двете големи общини – Перник и Радомир

✓ Коефициентът на възрастова зависимост в област Перник е по-висок от средния за страната и за района и в периода 2011-2016 г. нараства; Перник е една от четирите области, в които на всяко лице на възраст до 14 години включително се падат над две лица на 65 и повече години. Другите такива области с изявено застаряване са Видин, Габрово и Кюстендил

✓ Застаряването на населението в областта следва общите тенденции на национално ниво, но проблемът е по-силно изразен. Почти идентичното развитие на коефициентите на възрастова зависимост с тези на национално ниво говори, че до голяма степен динамиката в основата на демографската криза е структурна; с други думи, предизвикателствата, пред които е поставена областта са идентични с тези на национално ниво, въпреки че интензитетът на проблема е значително по-висок. Можем, следователно, да твърдим, че причините за демографския срив са подобни на областно и национално ниво: ниска раждаемост, демографска структура, доминирана от възрастни поколения, както и значителна миграция на млади поколения извън територията.

✓ Неблагоприятната възрастова структура на населението оказва влияние върху неговия естествен прираст. През 2015 г. той е $-12,5\%$, като е близо 2 пъти по-неблагоприятен от средните стойности за страната. Сравнително по-благоприятен е механичният прираст на населението. Въпреки че от 2010 г. досега повече хора напускат областта, отколкото се заселват в нея, през 2015 г. нивото на нетната миграция е почти нула. Поради близостта до столицата и големия брой на местните жители, които работят в нея, натам се насочват над 50% от лицата, които напускат трайно област Перник в периода 2007–2015 г.

✓ Перник е една от най-силно урбанизираните области в страната, като през 2015 г. 78,4% от населението живее в градовете при средно 73,1% на национално ниво

✓ Нивото на системата на здравеопазването е сравнително ниско, има достатъчно общопрактикуващи лекари, но съотношението между лекарите от водещи специалности и броя на местното население е най-неблагоприятното в страната. Областта се характеризира също с ограничена леглова база в болниците, но и с изключително нисък брой на преминалите болни през нея. Тези показатели могат да се обяснят с близостта до столицата и с насочването на много пациенти от областта към нея. Позицията на областта в рамките на ЮЗР дава сравнително лесен достъп до най-добрите в страната болнични заведения.

✓ Смъртността на 1000 души от населението под 65 г. в областта е по-висока от средната за страната и района, но нивото на детска грижа е устойчиво по-добро от средното за страната – детската смъртност на 1000 новородени намалява близо 2 пъти в периода 2011-2016 г.

✓ Системата от образователни институции в областта на ниво средно образование е сравнително добре развита. Основно инфраструктурата е съсредоточена в община Перник, но във всяка от общините в областта има поне едно общообразователно училище

✓ Гъстотата на пътната мрежа в областта е на едно от най-високите нива в страната, близо половината от пътищата в областта са в добро състояние

✓ Делът на домакинствата с достъп до широколентов интернет в периода 2011-2015 г. нараства устойчиво с около 5-6% годишно

✓ Делът на населението, свързано с обществено водоснабдяване и с обществена канализация нараства; делът на обслужваното от системата за организирано сметосъбиране население в областта е на относително добро ниво

Анализът и оценката на социално-икономическото развитие на област Перник дават насоки за оценката на степента на постигане на целите и приоритетите, заложи в ОСР.

ПОСТИГНАТ НАПРЕДЪК ПО ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЦЕЛИТЕ И ПРИОРИТЕТИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЛАСТ ПЕРНИК ПРЕЗ ПЕРИОДА 2014-2017 Г., В Т.Ч. РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ МЕЖДИННАТА ОЦЕНКА СЪГЛАСНО КРИТЕРИИТЕ ЗА ОЦЕНКА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЛАСТНАТА СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ

Визията, определена в ОСР 2014-2020 на област Перник, е както следва: „Област Перник: високо качество на живот и икономически просперитет чрез подкрепа за развитието на

Междинен доклад за изпълнението на Областната стратегия за развитие на област Перник 2014-2020

човешкия капитал и създаване на условия за свободно осъществяване на иновативни идеи.“

За постигането на визията са определени четири **стратегически цели**, които вземат предвид както природните дадености, така и икономическото развитие в областта към момента на тяхното формулиране.

Стратегическа цел 1. „Достъпност и мобилност“

Тази цел е свързана с рехабилитация, модернизация и доизграждане на техническата инфраструктура – транспортна, водоснабдителна и канализационна (екологична), информационна, както и с насърчаване на мобилността на работната сила.

Стратегическа цел 2. „Интелигентно и устойчиво икономическо развитие“

Тази цел е насочена към насърчаване на предприемачеството и икономическата активност на бизнеса, привличането на инвестиции, стимулиране на нови местни бизнес инициативи, създаване на клъстери и мрежи, подобряване на административните услуги за гражданите и за бизнеса, в т.ч. развитие на електронното управление.

Стратегическа цел 3. „Качество на живота“

Целта е насочена към подобряване на стандарта на живот на населението и предоставянето на висококачествени публични и социални услуги на цялата територия на областта за гарантиране комплексното повишаване качеството на живота във всички негови измерения – достъп до устойчиви и по-добри работни места, качествено образование, здравеопазване и социални услуги, насърчаване на културни индустрии, развитие на инфраструктурата за масов спорт и на спортните мероприятия.

Стратегическа цел 4. „Устойчиво развитие и опазване на околната среда“

Тази цел е свързана с опазване и възстановяване на околната среда, изграждане и модернизация на депата за битови отпадъци, развитие на енергийната ефективност и интегрирано развитие и управление на територията.

В ОСР на област Перник са дефинирани **15 приоритета** в посока подчертаване на предимствата на областта с оглед постигане на определените стратегически цели:

Приоритет 1.1. Физическа инфраструктура

Приоритет 1.2. Икономическа мобилност

Приоритет 2.1. Подкрепа на предприемачеството

Приоритет 2.2. Подкрепа на клъстерите и мрежите

Приоритет 2.3. Оптимизация на услугите за бизнеса

Приоритет 3.1. Качествено, интелигентно и мобилно здравеопазване

Приоритет 3.2. Качествено и иновативно образование

Приоритет 3.3. Активни и активиращи социални политики

Приоритет 3.4. Иновативни политики за подкрепа на културните институти и насърчаване на културни индустрии

Приоритет 3.5. Спортът като ресурс за икономическо развитие и повишаване качеството на живота

Приоритет 3.6. Младите хора: основен капитал за развитие на територията (хоризонтален приоритет)

Приоритет 4.1. Управление на енергийните ресурси

Приоритет 4.2. Енергийна ефективност

Приоритет 4.3. Интелигентно териториално развитие

Приоритет 4.4. Опазване и възстановяване на околната среда

Визията за развитие и стратегическите цели са насочени към основните приоритети на развитието на област Перник. Те звучат актуално и отговарят на приоритетите на Националната стратегия за регионално развитие 2012-2022, Регионалния план за развитие на Югозападен район 2014-2020 и програмите, съфинансирани от ЕСИФ в периода 2014-2020 г. Четирите стратегически цели на ОСР съответстват на средата, която е обект на развитие и продължават да бъдат уместни по отношение на основните нужди и проблеми на областта. Тяхното изпълнение би довело до реализиране на общоевропейските цели и планове. Заложените приоритети в ОСР също са актуални и добре съчетават местния потенциал, традиции и ресурси с целите и насоките за развитие на регионално, национално и европейско ниво. Всеки приоритет съдържа дейности за реализацията си с различен брой и обхват. Оценката на значимостта на приоритетите за развитието на областта съвпада с действията на администрацията, бизнеса и структурите на гражданското общество за решаването на основните проблеми на територията.

Оценката на изпълнението на стратегическите цели и приоритети на ОСР е извършена в съответствие с приетата стратегическа рамка, като за база при оценката са използвани формулираните в Областната стратегия за развитие индикатори за резултати. Проследени са настъпилите промени в стойностите на индикаторите, където това е възможно. Значителна част от индикаторите са неясно и неточно формулирани, както и

посочените стойности не са дефинирани като базови или цели. Това затруднява количествената оценка за постигането им. За тази цел е направена и качествена оценка, базирана на конкретните изпълнени проекти и дейности, като е използвана информация за:

✓ резултатите от реализирани проекти, финансирани от европейските фондове в периода 2007-2013 г. (в изпълнение или приключени след 2014 г.) и в периода 2014-2020 г. – по оперативните програми „Регионално развитие”/„Региони в растеж“, „Околна среда”, „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика”/„Иновации и конкурентоспособност“, „Развитие на човешките ресурси”, „Транспорт”/„Транспорт и транспортна инфраструктура“, „Административен капацитет”/„Добро управление“, „Наука и образование за интелигентен растеж“

✓ резултатите от реализирани проекти със средства, различни от тези по оперативните програми – Програмата за развитие на селските райони, програмите за трансгранично и междурегионално сътрудничество, държавния бюджет и общинските бюджети, ПУДООС и др.

Пълното проследяване на възможните източници и инструменти за финансиране дава основание да се счита, че за целите на междинната оценка е осигурена максимално наличната информация за резултатите от изпълнени проекти.

Като показател за изпълнението на стратегическите цели и приоритетите на ОСР на област Перник е използвана формулировката за „степен на изпълнение“ на съответната стратегическа цел/приоритет. За оценяването е използвана следната скала на експертно формулирани оценки: *ниска степен на изпълнение, задоволителна степен на изпълнение, висока степен на изпълнение и много висока степен на изпълнение*. За всяка стратегическа цел на Стратегията се анализира изпълнението, като акцент е поставен върху открояване на по-значимите резултати и на нестартиралите дейности. Избраният подход на качествено оценяване позволява да бъдат направени изводи и заключения в сравнителен план за степента на изпълнение на стратегическите цели и приоритетите за развитие на област Перник в периода 2014-2017 г. и да се формулират съответните препоръки до края на периода на действие на Стратегията. В заключителната част на Междинната оценка се правят обобщени заключения, обобщени оценки и обобщени препоръки за изпълнението на цялата ОСР.

Стратегическа цел 1., „Достъпност и мобилност“

Изпълнение на Стратегическа цел 1: задоволителна степен на изпълнение, висок потенциал на изпълнение до края на периода на действие на Областната стратегия за развитие.

Индивидуалните оценки на Приоритети 1.1. и 1.2. са съответно задоволителна и ниска степен на изпълнение.

Общото въздействие от реализацията на Приоритет 1.1. е в посока подобряване на жизнената среда на територията на област Перник и повишаване качеството на транспортно обслужване в областта чрез подобряване на участъци от републиканската и общинската пътна мрежа и рехабилитация на уличната мрежа в населени места в областта. Изпълнените инициативи и дейности за изграждане на информационната инфраструктура в общините са единични случаи. Следва да се отбележи, че редица проекти, допринасящи за изпълнението на стратегическата цел, са в процес на реализация и резултатите за областта ще се усетят във втората половина и след края на програмния период, когато ще може да се направи реална преценка за степента на изпълнение на заложените мерки и дейности. Необходимо е усилията да бъдат насочени към развитие на вътрешноградския транспорт и успешното изпълнение на стартирания по ОПРР проект за „Интегриран градски транспорт в гр. Перник“, към изпълнение на проекти, инвестиращи в рехабилитацията и подобряването на пътната инфраструктура в общините и отделни населени места в област Перник, като стратегическата цел има потенциал за висока степен на изпълнение.

Извършените дейности в изпълнение на приоритет 1.2. са частични, не добре структурирани и планирани. Без реални предприети мерки за икономическа мобилност на работната сила са налице изкривявания на пазара на труда, характерни особено за малките общини в областта, тъй като съществуващата икономическа структура в областта (и особено в малките общини), няма възможността да поддържа настоящото ниво на население в трудоспособна възраст. Подобряване на политиката за трудова мобилност, ключов фактор за развитието на област Перник, ще доведе до насърчаване на социалното приобщаване и борба с бедността.

Реконструкцията и модернизацията на пътната инфраструктура, в това число и уличната мрежа в населените места и подобряването на транспортната свързаност между населените места, трябва да остане един от приоритетите в политиката на област Перник за подобряването на качеството на живот, съответно подобряване достъпа до основни услуги (здравни, социални, образователни, културни) и повишаване привлекателността на

населените места, не само за живот, но и за инвестиции. Изграждането на физическа инфраструктура, в т.ч. транспортна и информационна е базата, която ще създаде възможности за икономическа и социална мобилност на населението.

Стратегическа цел 2. „Интелигентно и устойчиво икономическо развитие“

Изпълнение на Стратегическа цел 2: висока степен на изпълнение, многовисок потенциал на изпълнение до края на периода на действие на Областната стратегия за развитие.

Индивидуалните оценки на Приоритети 2.1., 2.2. и 2.3. са съответно висока, задоволителна и висока степен на изпълнение.

Приключени или в процес на изпълнение са проекти по ОП „Иновации и конкурентоспособност“ 2014-2020 и ОП „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“ 2007-2013 с бенефициенти представители на бизнеса, като са внедрени иновативни технологии, ново технологично оборудване и нови продукти, което резултира в повишаване на производствения капацитет и експортния потенциал на предприятия на територията на област Перник. Очаква се механизмите за подкрепа на иновативните компании да се отразят на напредъка по стратегическата цел до края на настоящия програмен период. Реализирани са отделни бизнес инициативи, но все още липсва пълна информация в тази посока.

Всички общини в областта са предприели действия за професионално насочване и кариерно ориентиране на учениците.

Областна администрация и общинските администрации в областта активно подкрепят частния сектор, като са проведени различни форуми, конференции и работни срещи с представители на местния бизнес за установяване на стабилно сътрудничество между правителството, местните власти и местния бизнес, с цел използване на всички възможности за подпомагане и подобряване на икономическото състояние на област Перник.

С изготвянето на Общи устройствени планове на общините в областта, където е определено предназначението на различните видове територии в населените места, вкл. подходящите за инвестиции терени, се създават условия за по-успешно прилагане на политики в областта на устройственото планиране, което е съществен елемент за реализирането на мащабни инвестиционни намерения на територията на област Перник.

На територията на областта е основан Транспортен клъстер, но все още не са осъществени дейности от предвидените такива. Клъстерът е резервите за финансиране по процедура

„Подкрепа за развитието на клъстерите в България“ на ОП „Иновации и конкурентоспособност“ 2007-2013. Счита се, че тази дейност изисква малко по-дълго планиране и фокусиране на усилията за рационално използване на ресурсите.

Наблюдава се напредък и по отношение на активността сред потенциалните и действащи млади фермери на територията на област Перник. В икономическото развитие на целевата територия трябва да продължи да се насърчава подпомагането на селското стопанство и неговата модернизация, както и развитието на туризма, особено на алтернативните му форми, като сектор с висок потенциал за растеж, каквото в случая не се наблюдава.

Подобрено е качеството на работа в Областна администрация Перник и в общините в областта, повишен е административният капацитет и професионалната компетентност на служителите за по-ефективно изпълнение на задълженията и функциите им, чрез реализирани проекти, финансирани по ОП „Административен капацитет“ 2007-2013. Очаква се това да окаже положително въздействие върху цялостното функциониране на местните структури за управление и да подобри облика им в бъдеще. Повишаването на ефективността на работа на областната и общинските администрации е от важно значение за развитието на област Перник и се свързва с по-добра конкурентоспособност в национален и европейски контекст. Целесъобразно е служителите да продължат да се включват в инициативи и дейности за професионално развитие и в бъдеще.

Внедряването на електронни услуги от областна администрация и общините в област Перник улеснява гражданите и бизнеса и повишава тяхното удовлетворение, тъй като се прилагат принципите на достъпност, икономичност и качество на услугите. Общините на територията на област Перник са на различен етап в процеса на предоставяне на електронни услуги на гражданите и бизнеса. Предприемат се действия за комплексно административно обслужване на гражданите и бизнеса.

Стратегическа цел 3. „Качество на живота“

Изпълнение на Стратегическа цел 3: висока степен на изпълнение, многовисок потенциал на изпълнение до края на периода на действие на Областната стратегия за развитие.

Общините в областта се грижат за осигуряването на по-добри условия за живот на населението – водят активна политика в областта на предоставяне на социални услуги, подобряване образователното равнище на населението, организират извършването на здравна профилактика на населението, осъществяват редица културни мероприятия и фестивали, като културният календар се разнообразява постоянно, подпомагат развитието на спорта.

Междинен доклад за изпълнението на Областната стратегия за развитие на област Перник 2014-2020

Образователната система в общините в област Перник осигурява правото на достъп до качествено образование, удовлетворяване на образователните потребности и развитието на способностите на всяко дете и ученик съгласно принципите на равнопоставеност, достъпност и зачитане правата и достойнството на всяко дете, без разлика по етнически, полов, социален, религиозно културен признак. Интересите на децата и учениците се развиват, като се използват ресурсите, които дават училищните форми, клубове по интереси, както и разнообразни извънкласни дейности, спортните клубове, общинските спортни школи, школите по изкуства, които съществуват в читалищата или като частни школи. Залага се на организация на нови кръжочни и извънкласни форми и събития, които да ангажират вниманието на младите и да им предоставят достъп до нови знания по иновативен начин. Положително следва да се оценят изпълнените мерки за подобряване на материално-техническата база на образователната инфраструктура. Прилагат се форми и практики на дуално обучение, насърчаващи сътрудничеството между местните училища и бизнеса; работа с родители, социални работници и медиатори в училищата при децата от ромски произход; поддържа се непрекъсната връзка между институциите и родителите на децата от всички образователни институции. С изпълнението на мерки за саниране на сградите на училищата и детските градини и за техническа обезпеченост на образователните институции с модерна техника са подобрени икономическите показатели на сградите и условията за провеждане на педагогическия процес в тях.

Общините активно търсят възможности за разширяване и разнообразяване на пазара на труда в съзвучие с икономическите възможности и актуалните програми и съдействия на работодатели от региона за увеличаване на предложенията за работа на населението, вкл. на младите хора с цел задържането им в общината. Предприети са мерки за актуализиране на действащите учебни програми съобразно потребностите на бизнеса, повишаване на квалификацията и образованието на работната сила и учащите и пригодността им към пазара на труда.

Инвестициите в социална инфраструктура и услуги потвърждават желанието на общините за успешно приобщаване на изолираните групи в неравностойно положение. С промените в Закона за социално подпомагане, приоритет е даден на развитието на услугите в общността, като алтернатива на институциализацията. Различните по вид и обем социални услуги се разпределят по възрастов признак и по местопребиване: в домашна обстановка и в общността. Основна цел на предоставяните социални услуги е осигуряване качество на живот, което гарантира благосъстоянието и недопускането на социално изключване на всяко дете и лице (подкрепа на хората с ниски доходи, хората с увреждания, възрастните хора, децата и младите семейства), чрез предоставяне на

индивидуализирана грижа и подкрепа, фокусирана върху постижими резултати за потребителите на услугите. Цели се задоволяване на основните жизнени потребности на лицата чрез подходящи грижи и осигуряване на условия за тяхното надграждане; осигуряване на безопасна и сигурна среда за живеене, в която лицата да развиват пълноценно своите възможности; осигуряване на равнопоставено участие в живота на местната общност чрез равен достъп до обществени сгради, културни средища и гарантиран достъп до здравни, социални, образователни и др. услуги; предостяне на набор от услуги и грижи, чрез които потребителите имат възможност да упражнят правото си на избор по отношение на свободно време, интереси, храна, лични и социални отношения и т.н.; оказване на съдействие на лицата за поддържане на връзките и с роднини и близки или възможност за реинтеграция; зачитане достойнството на личността; зачитане на индивидуалните особености на лицата и прилагане на индивидуален подход при полагането на грижи; подкрепа и стимулиране на самостоятелността, съобразно индивидуалните особености.

Здравната политика е насочена към подобряване и укрепване на физическото и психическо здраве, изграждане и утвърждаване на здравни навици, формиране на ценности за здравословен начин на живот. Текущо се изпълняват стратегии, програми и планове, насочени към опазване живота и здравето на децата, за развитие на социалните услуги, за подкрепа на интеграционните политики.

Стимулирането на спортните прояви и мероприятия и осигуряването на алтернативи за свободното време, насочени към широка профилност и съхраняване на физическото и психическото здраве на децата и младите хора е приоритетна задача за общините.

Препоръчително е политиката за инвестиране в подобряване на публичната инфраструктура и услуги да продължи до края на програмния период, за да се постигне натрупване на желаната положителна промяна в целевите групи, което да гарантира устойчивостта на резултатите в бъдеще. Удовлетворяването на потребностите на местното население за достъп до основни публични услуги ще окаже положителен ефект върху субективното усещане на хората за техния живот като цяло.

Стратегическа цел 4., „Устойчиво развитие и опазване на околната среда“

Изпълнение на Стратегическа цел 4: висока степен на изпълнение, многовисок потенциал на изпълнение до края на периода на действие на Областната стратегия за развитие.

По ОП „Иновации и конкурентоспособност“ 2014-2020 и ОП „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“ 2007-2013 са реализирани проекти за

Междинен доклад за изпълнението на Областната стратегия за развитие на област Перник 2014-2020

повишаване на енергийната ефективност и прилагане на енергоспестяващи мерки за повишаване на конкурентоспособността на предприятия на територията на област Перник. В община Перник много успешно се изпълнява Националната програма за енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради. Останалите по-големи общини в областта са в процес на сключване или на изпълнение на договори по програмата. Реализирани или в процес на изпълнение са мерки за подобряване на енергийната ефективност на публични сгради.

Общото въздействие от реализацията на Приоритети 4.3 и 4.4. е в посока на благоустрояване и подобряване на жизнената среда на територията на общината и повишаване качеството на околната среда чрез развитие и рехабилитация на водоснабдителна и канализационна инфраструктура в общините в областта. Подобрени са водоснабдителните услуги и качеството на питейната вода.

Следва да се отбележи, че редица проекти, допринасящи за изпълнението на стратегическата цел, са в процес на реализация и резултатите за областта ще се усетят във втората половина и след края на програмния период, когато ще може да се направи реална преценка за степента на изпълнение на заложените мерки и дейности. Необходимо е усилията да бъдат насочени към успешното изпълнение на проектите за воден цикъл на гр. Перник и гр. Радомир, които се очаква да бъдат финансирани от ОП „Околна среда“ 2014-2020.

Изграденото регионално депо за управление на отпадъците – регион Перник, осигурява достъп на населението на областта до екологична инфраструктура за интегрирано управление, оползотворяване и обезвреждане на отпадъците. Реализирани са редица стъпки, свързани с процеса на управление на отпадъците на местно ниво, които позволяват да бъде поддържано оптимално качество на услугите. Дългосрочните очаквания от прилагането на системата за организирано сметосъбиране и сметоизвозване при постепенно обхващане на всички населени места от общините в областта, са за подобряване организацията по събиране и транспортиране на отпадъците до регионалното депо в гр. Перник, намаляване на риска от възникване на нови нерегламентирани сметища, ограничаване на замърсяванията с ТБО на земеделски терени, дерета, и особено на местата, които са в близост до вододайни и крайпътни зони, повишаване на екологичната култура на населението.

Общините залагат на интегриран подход при решаване на проблема с цялостното подобряване на физическата среда. При благоустрояване на средата на живот се унифицира не само стила и предназначението на площите и сградите, но и се планира

развитие на по-изостаналите квартали/махали/села, където е възможно това да стане с помощта на средства от ЕС. Регенерацията на запустели обществени места води до повишаване на инвестиционния интерес, като добре поддържаните паркове, площади и градинки привличат инвеститорски интерес, създавайки усещането за по-високо качество на живот. Добре поддържаната обществена инфраструктура има ясен ефект върху местната икономика, т.к. увеличава стойността на частните сгради в близост, което се отразява и върху приходите в общинския бюджет от привлечените средства от данъка за сгради и таксата за смет, както и в случаите на продажба на имот и ново строителство.

РЕЗУЛТАТИ ОТ НАБЛЮДЕНИЕТО И ОЦЕНКАТА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЩИНСКИТЕ ПЛАНОВЕ ЗА РАЗВИТИЕ

Към момента на изготвяне на Междинната оценка на Областната стратегия за развитие на област Перник са изготвени Междинни оценки на Общинските планове за развитие на общините Радомир и Земен. Останалите общини – Перник, Трън, Ковачевци и Брезник са изготвили Годишни доклади за наблюдение изпълнението на Общинските планове за развитие за различни години в периода 2014-2016 г.

Основни заключения от Междинната оценка на Общинския план за развитие на община Земен:

Анализът за целите на междинната оценка показва добър напредък по отношение изпълнението на заложените мерки и приоритети в ОПР 2014-2020. Стратегическата рамка на общината е актуална, отразява желанията на местното население и е съобразена със стратегическите документи от по-високо йерархично ниво. Най-съществен напредък се наблюдава по отношение на Стратегическа цел 4 „Разширяване възможностите за териториално сътрудничество и укрепване на административния капацитет“, а най-малък – при Стратегическа цел 1 „Развитие на съвременна конкурентоспособна икономика“. Общата оценка на изпълнените мерки за развитие на община Земен е средна. Цялостната оценка за изпълнението на общите и специфичните индикатори е висока. По отношение на ефективността и ефикасността на използването на финансовите ресурси по Стратегическа цел 3 „Повишаване качеството на живот в община Земен, чрез ефективни социални услуги, здравеопазване и образование“ се наблюдава преизпълнение на индикативно заложените стойности, което се оценява положително и свидетелства за ангажираността на отговорните институции в процеса на усвояване на средства по различните фондове и програми. При Стратегическа цел 2 „Подобряване на инфраструктурната осигуреност на общината и опазване на околната среда“ и 4 се наблюдава съвсем слабо изоставяне спрямо предвидените финансови ресурси – предвид

високата ресурсоемкост на проекти, които следва да бъдат изпълнени по тази стратегическа цел, постигането на заложените цели до края на периода на действие на ОПР е реалистично. Наблюдава се сериозно изоставане по отношение на Стратегическа цел 1, което ще трябва да бъде наваксано през оставащото време до 2020 г. Препоръчва се да се обърне внимание на приоритетите и мерките, за които към момента не е отчетен съществен напредък, а именно: подкрепа за развитие на частния сектор, подпомагане предоставянето на бизнес услуги, развитие на конкурентоспособно земеделие, насърчаване на инвестиционната активност в общината, участие на общинската администрация като партньор на бизнеса, развитие на ПЧП.

Основни заключения от Междинната оценка на Общинския план за развитие на община Радомир:

Приоритет 4 „Достъпност и качество на средата за живот“ е най-напреднал в своето изпълнение, следвано от изпълнението на Приоритет 2 „Човешки ресурси“, като задоволително може да се счете това на Приоритет 5 „Добро управление и партньорство“, частичен е напредъкът при реализацията на Приоритет 3 „Туризм и културно-историческо наследство“, а като по-слабо може да се счете изпълнението на Приоритет 1 „Конкурентоспособна икономика, подкрепена от конкурентна логистична среда“. Добро е сътрудничеството на общината с другите общини в региона. Осъществяват се проекти са предимно финансирани с безвъзмездни средства. Приоритетите на ОПР са приемливи, актуални към днешна дата и не са загубили своята значимост. Налице е съотнесимост на визията, целите и приоритетите на ОПР с тези на ОСР на област Перник и на РПР на Югозападен район, както и добра кореспонденция с НСРР и стратегията „Европа 2020“. Приоритетите на ОПР са отразени в Програмата за управление на община Радомир. Налице е ангажимент на органите на местно самоуправление в общината да реализират в мандата политиката за регионално развитие, определена в ОПР. Необходим е сериозен фокус на усилия за диверсифициране на икономиката като цяло и на туристическия продукт. Общинската администрация трябва да потърси подходящите механизми за привличане на инвестиции.

Основни заключения от Годишния доклад за наблюдение изпълнението на Общинския план за развитие на община Брезник за 2015 г.:

Планът е разработен в съответствие с изискванията на Закона за регионалното развитие, документът е отворен и динамичен. Заложени са механизми за наблюдение, анализ и мониторинг на изпълнението му. В общината е създадена много добра организация за прилагане и изпълнение на ОПР от гл.т. на планирани и реализирани проекти. Общината

следи за всички възможни европейски и български програми, които биха могли да финансират отделни обекти, дейности и проекти, което да доведе до постигането целите на ОПР. Реализирани са проекти на най-голяма стойност в изпълнение на Приоритет 2 „Балансирано териториално развитие чрез подобряване на базисната инфраструктура за териториален достъп, свързаност и провеждане на устройствена политика“, следвани от Приоритет 3 „Подобряване качествата на живот и на човешкия капитал“ и Приоритет 1 „Създаване на добра бизнес среда за развитие и повишаване конкурентоспособността на местната икономика“.

Основни заключения от Годишния доклад за наблюдение изпълнението на Общинския план за развитие на община Ковачевци за 2016 г.:

Заложените мерки в ОПР съответстват на секторните политики. Програми и планове на територията на общината, тъй като при изготвянето на документа, същият е бил широко обсъждан с всички институции. Разработен е добър механизъм за избор на приоритетни за целевата територия проекти и дейности. Създадена е добра проектна готовност и база данни с проектни предложения – идейни, за които се търсят възможности за финансиране. Общинската администрация следи за всички възможни европейски и български програми и донорски организации, които биха могли да финансират отделни обекти, дейности и проекти, което да доведе до постигане целите на ОПР. През 2016 г. общината мобилизира своите усилия и утвърди политика на активно търсене на допълнителен финансов ресурс, законови действия и механизми за решаване проблемите на общината. Предстои кандидатстване и реализация на проекти по ПРСР 2014-2020. Основна цел през 2016 г. е да се поддържа финансова стабилност в общината. Ефективното управление на бюджета осигури нормалното функциониране на общественно-икономическия живот в общината и постигане на икономическа стабилност. Извършва се поетапно ремонтване на уличната мрежа в населените места в общината. Една от основните цели е прилагането на добро управление на дейностите по отпадъци на територията на общината. Полагат се усилия и се търсят възможности за разширяване кръга на социалните услуги. Съобразявайки се с многобройните предизвикателства и динамични процеси, се отделя сериозно внимание на здравеопазването, образованието и развитието на културния живот в общината. Провежда се политика по подкрепа развитието на спорта. На база изпълнение на ОПР в предходния период, както и на прогнози в средносрочен план, може да се оцени, че планираните приоритети в Плана са значими и към настоящия момент.

Основни заключения от Годишния доклад за наблюдение изпълнението на Общинския план за развитие на община Перник за 2015-2016 г.:

Напредъкът в отделните сфери на ОПР е значителен. В различни сектори и направления се очертават трайни тенденции на изменение в положителна посока, свързани с подобряване на инфраструктурата, подобряване на предоставяните социални услуги и развитие в сферата на образованието и културата. Увеличен е делът на населението, ползващ подобрена инфраструктура, увеличен е броят на предоставяните социални услуги, в резултат на повишената квалификация на служителите от администрацията е съкратено времето за предоставяне на административни услуги на гражданите, подобро е оборудването в училищата и са въведени съвременни методи на преподаване. Напредъкът при изпълнение на ОПР се дължи на използването на различни източници на финансиране, но предимно средства от ЕС. В резултат на доброто планиране, организация и координация при управлението на отделните проекти, заявеният интерес от общността преди и по време на изпълнението им, както и оказаната подкрепа от ОбС, към момента са постигнати много добри резултати при изпълнение на ОПР. Необходимо е да се направи преглед и да се актуализират документите, свързани с прилагането, изпълнението и отчитането на отделните секторни политики, които са в правомощията на общината. Необходимо е да се направи актуализация на ОПР, за което са налице предпоставки.

Основни заключения от Годишния доклад за наблюдение изпълнението на Общинския план за развитие на община Трън за 2015 г.:

Планът е разработен в съответствие със стратегическата ориентация на регионалната политика на Европейския съюз и националните цели и приоритети за регионално развитие. При разработването на документа са взети предвид резултатите от изпълнението на ОПР 2007-2013 г., като в новото планиране са търсени възможности за надграждане и усъвършенстване на постигнатото, и ориентиране в нови посоки за растеж и развитие. Заложените проекти в ОПР 2014-2020 съответстват на секторните политики, планове и програми на общината. Изразходван е най-голям обем финансов ресурс за реализация на инфраструктурни проекти на територията на общината – рехабилитация на пътни отсечки, на улично осветление и тротоарна мрежа, за подобряване на образованието, увеличаване броя на предоставяните социални услуги, за подкрепа на спорта и културата в общината. Съобразно настъпили промени, тенденции и перспективи за развитие на общината, както и след извършване на междинна оценка за изпълнението на ОПР, стратегическият документ може да бъде актуализиран.

ИЗПОЛЗВАНИ ПРЕЗ ПЕРИОДА 2014-2017 Г. РЕСУРСИ ЗА ПОСТИГАНЕ ЦЕЛИТЕ НА ОБЛАСТНАТА СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ ОБЛАСТ ПЕРНИК 2014-2020

Индикативният общ размер на необходимия ресурс за изпълнение на Областна стратегия за развитие на област Перник 2014 – 2020 г. възлиза на 97 500 хил. лв.

Относителният дял на планираните средства по стратегически цели на ОСР на област Перник показва по-голяма концентрация на ресурси в две от неговите стратегически цели - Стратегическа цел 1 „Достъпност и мобилност“ и Стратегическа цел 4 „Устойчиво развитие и опазване на околната среда“, където са разпределени 58% от от целия планиран финансов ресурс – по 29% за всяка цел, съответно по 28 275 хил.лв. За изпълнението на Стратегическа цел 3 „Качество на живота“ са заложили 23 400 хил. лв. – близо ¼ (24%) от планирания финансов ресурс, за Стратегическа цел 2 „Интелигентно и устойчиво икономическо развитие“ са заложили най-малко средства – 17 550 хил. лв. (18%) от предвидения финансов ресурс.

В ОСР на област Перник са идентифицирани следните възможности за набиране на финансов ресурс:

- ✓ Национално финансиране (държавен, общински бюджети, както и финансови ресурси от други източници – публични фондове, държавни и общински предприятия, фондации, асоциации, сдружения и др.)

- ✓ Средства от фондове на ЕС

- ✓ Частни финансови ресурси (местни физически и юридически лица, граждански организации, включително с международно участие, и др.)

- ✓ Други финансови инструменти, в т.ч. международни финансови институции

- ✓ Експертният анализ и оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси при изпълнението на ОСР на област Перник към средата на периода на действие се базира на аналитичния преглед и на обобщените резултати от изпълнените/в процес на изпълнение проекти и дейности в периода, обхванат от междинната оценка, финансирани със средства от бюджета на общините в областта, държавния бюджет, ЕСИФ и други финансови източници.

- ✓ На базата на набраната и анализирана информация е извършено съпоставяне между планираните и извършените дейности в изпълнение на целите и приоритетите на Стратегията във финансово изражение/на база вложените средства.

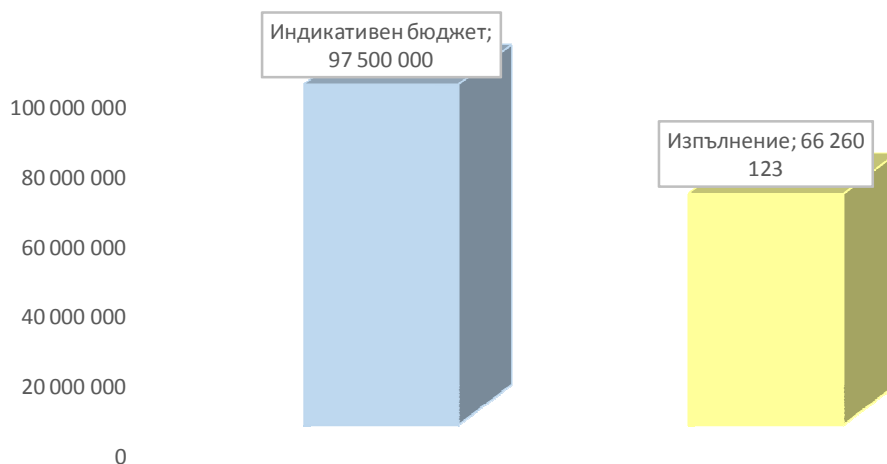
Таблица 1.Размер на планираните средства по стратегически цели на Областната стратегия за развитие на област Перник 2014-2020 г. и % на изпълнение

Наименование на стратегическата цел	Индикативен бюджет за периода 2014-2020 (лв.)	Изпълнение за периода 2014-2017 (лв.)	% на изпълнение спрямо индикативния бюджет
Стратегическа цел 1 „Достъпност и мобилност“	28 275 000	10 829 800	38,3%
Стратегическа цел 2 „Интелигентно и устойчиво икономическо развитие“	23 400 000	15 709 192	67,1%
Стратегическа цел 3 „Качество на живота“	17 550 000	12 753 963	72,7%
Стратегическа цел 4 „Устойчиво развитие и опазване на околната среда“	28 275 000	26 967 168	95,4%
Общо за ОСР	97 500 000	66 260 123	68%

Източник: Областна стратегия за развитие на област Перник 2014-2020 г., собствени изчисления

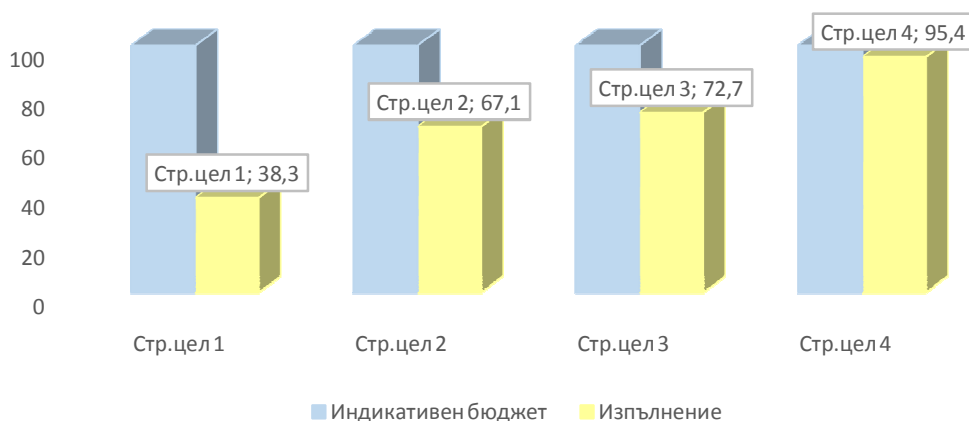
Анализът показва, че към средата на периода на действие на ОСР общото изпълнение на индикативния финансов план към ОСР е 68% от планираното. Изпълнени са проекти и дейности на обща стойност 66 260 123 лв.

Фигура 1. Изпълнение на индикативния план на Областната стратегия за развитие на област Перник 2014-2020 г. към средата на периода на действие, лв.

Източник: Областна стратегия за развитие на област Перник 2014-2020 г., собствени изчисления

Фигура 2. Изпълнение на индикативния план на ОСР на област Перник 2014-2020, разпределен по стратегически цели, към средата на периода на действие, %

Източник: Областна стратегия за развитие на област Перник 2014-2020 г., собствени изчисления

При анализа на финансовото изпълнение на Областната стратегия за развитие на област Перник за разглеждания период 2014-2017 г. можем да отчетем много добра обща ефективност на изпълнение на заложените цели и мерки. Много добра ефикасност на вложените средства е постигната при реализацията на Стратегически цели 2, 3 и 4, а по-слаба – при Стратегическа цел 1. На практика, изразходвания финансов ресурс за изпълнение на Стратегическа цел 4 е почти колкото планирания за целия периода до 2020 г. Стратегически цели 2 и 3 са изпълнени над 60% във финансово изражение към средата на периода на действие на Стратегията.

Изразходените финансови ресурси за реализация на ОСР на област Перник 2014 – 2020 са използвани целесъобразно, ефикасно и ефективно. Постигнатите резултати и високата степен на финансово изпълнение на стратегическите цели се основават на инициативността на местните власти и на последователно провежданата целенасочена политика за развитието на областта. Прегледът на изпълнението показва, че общините в област Перник са търсили различни възможности за финансовото обезпечаване на изпълнението на Общинските планове за развитие и Областната стратегия за развитие. Осигурен е значителен финансов ресурс от спечелени проекти по оперативните програми на ЕС – Развитие на човешките ресурси, Програма за развитие на селските райони, Региони в растеж, Административен капацитет, Околна среда, Иновации и конкурентоспособност, от държавния и общинските бюджети, от частния сектор. В оставащия период до 2020 г. е необходимо да се поддържа активността в привличането на средства от ЕСИФ, както и да се положат максимални усилия за изпълнение на проектите в процес на реализация.

Публичните средства се насочват към решаване на съществени нужди и проблеми на населението в областта. Най-значителен обем средства са насочени към доизграждане и рехабилитация на ВиК инфраструктура и инфраструктура за опазване на околната среда, за повишаване на енергийната ефективност. В сферата на образованието и здравеопазването са реализирани редица проекти и инициативи, но те все още не са достатъчни за постигане на желаното ниво в тези направления. Голям напредък се наблюдава при реализираните дейности в областта на социалните услуги и развитието на културата. Ниското финансово изпълнение на Стратегическа цел 1 означава, че в бъдеще следва да се вложат повече средства в рехабилитация на пътната инфраструктура и на уличната мрежа в населените места. Необходимо е да продължат усилията за въвеждане на електронни услуги в общините и в областната администрация с цел достигане на европейските стандарти.

ВЪЗНИКНАЛИ ПРОБЛЕМИ И ПРЕДПРИЕТИ ДЕЙСТВИЯ ОТ КОМПЕТЕНТНИТЕ ОРГАНИ ЗА ТЯХНОТО ПРЕОДОЛЯВАНЕ

Областната стратегия за развитие на област Перник 2014-2020 е разработена и приета от Областния съвет за развитие на област Перник в законоустановения срок – 6 месеца преди началото на периода и на действие съгласно Протокол N5 от 21.06.2013 г., като при разработването е осигурена съгласуваност с Методическите указания за разработване на Национална стратегия за регионално развитие на Република България (2012-2022), Регионални планове за развитие на районите от ниво 2 (2014-2020), Областни стратегии за развитие (2014-2020) и Общински планове за развитие (2014-2020), одобрени със заповед

Междинен доклад за изпълнението на Областната стратегия за развитие на област Перник 2014-2020

№ РД-02-14-2402/22.11.2011 г. на Министъра на регионалното развитие и благоустройството. Стратегията е представена на заседание на Регионалния съвет за развитие на Югозападния район, проведено на 21.05.2013 г. и съгласувана с Решение N4 от Протокол N17 (съгласно чл.19, ал.1, т.2 и чл.21, т.2 от Закона за регионалното развитие). При разработването на документа са отчетени и отразени приоритетите на оперативните програми за програмния период 2014-2020, предвижданията на Националната стратегия за регионално развитие 2012-2022 и на Регионалния план за развитие на Югозападен район 2014-2020.

Наблюдението на изпълнението на Областната стратегия за развитие се извършва на основата на резултатите от наблюдението и оценката на изпълнението на Общинските планове за развитие на общините в границите на съответната област (чл.31, ал.1 от ЗРР, чл.82 от ППЗРР). Орган за наблюдение на Общинския план за развитие е Общинският съвет. В процеса на наблюдение на изпълнението на Плана Общинският съвет осигурява участието на заинтересованите органи, организации, физически и юридически лица при спазване на принципа за партньорство, публичност и прозрачност и поддържането на непрекъснатата комуникация с централните и местни институции. Кметът на общината организира наблюдението на изпълнението на Общинския план.

За резултатите от наблюдението на изпълнението на ОПР на общините в област Перник са разработени и одобрени от Общинските съвети Годишни доклади, както следва: Годишен доклад на община Перник за 2015-2016 г., Годишен доклад на община Радомир за 2015 г., Годишни доклади на община Ковачевци за 2015 г. и 2016 г., Годишен доклад на община Трън за 2015 г., Годишен доклад на община Брезник за 2015 г., Годишен доклад на община Земен. Докладите представляват важни инструменти за осигуряване на информация и публичност на извършените действия, реалните ползи и постигнатите резултати след изработването и приемането на Областната стратегия за развитие на област Перник, вкл. за изготвяне на Междинната и Последващата оценка на Стратегията.

Съгласно разпоредбите на ЗРР за реализацията на ОСР се извършва междинна оценка към средата на периода на действие на Стратегията. Междинната оценка е изготвена в законоустановения срок - през 2017 г., чрез възлагане при условията и по реда на Закона за обществените поръчки от областния управител.

Прилагането на принципа на партньорство е ключов елемент в целия процеса на разработване, изпълнение и наблюдение на ОСР на област Перник и е един от факторите за успешното реализиране на Стратегията. В процеса на разработване на ОСР на област Перник е осъществено тясно сътрудничество и партньорство на екипа, разработващ

Стратегията, с областната администрация и с представители на всички заинтересовани страни, което гарантира постигане на максимален ефект при формулиране приоритетната насоченост на документа и мерките за намеса. Организиран са срещи – дискуссионни форуми и обществени обсъждания, по тематични направления с широк кръг участници на два основни етапа – при старта на разработване на документа и при приключване на аналитичната част и формулиране на приоритетите за развитие. На всеки отделен етап от процеса на реализация се търси постигането на максимална прозрачност, постигане на консенсус относно приоритетите на областната администрация и местната общност, включването и ползването на експертния потенциал на всички заинтересовани страни. Цялата текуща информация, илюстрираща процеса на разработване на документа е достъпна през интернет страницата на Областна администрация Перник, както и през специално създадена група в социалната мрежа Фейсбук.

Положително се оценява координацията с Областния съвет за развитие и с Регионалния съвет за развитие на Югозападен район. Проведени са няколко заседания на Областния съвет за развитие, на които са представени резюмета на Областната стратегия за развитие и на Общинските планове за развитие на общините в областта, Годишните доклади за наблюдение изпълнението на Общинските планове за 2015 г., инвестиционните програми на общините за 2016 г. В периода на действие на ОСР областният управител на област Перник е председател на РСР от 01.01 до 30.06.2015 г. (съгласно ротационния принцип). По инициатива на областния управител, в рамките на ротацията му, са проведени 3 заседания на Регионалния съвет, като активно е използвана възможността за поставяне на местни проблеми и за популяризиране на предимствата и потенциала на областта. Презентирани и дискутирани са редица теми с цел търсене на възможност за сътрудничество с бизнеса и с висшите учебни заведения за реализиране на проекти от общ интерес на територията на областта. По покана на областния управител представители на министерства и ведомства са осигурили информация относно реда за финансово подпомагане на общините за разработване на ОУП, за Националната програма за енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради, състоянието на горския фонд и превенцията на незаконното изсичане на горите, националната политика за младежта, добри иновативни бизнес практики във връзка с изпълнението на Иновационната стратегия за интелигентна специализация и др.

Отговорни за осигуряване на необходимата и своевременна информация и публичност на процеса на разработване, обсъждане, приемане, актуализиране и наблюдение на ОСР на област Перник са Областният управител и Областният съвет за развитие в съответствие със своите компетенции. Мерките за популяризиране политиката на социално-

икономическо развитие на областта и по-широката публичност на изпълняваните политики/програми/проекти/дейности с обществено значим интерес се осъществяват чрез:

- ✓ основен източник за публичност и прозрачност, чрез информираност на обществото, е официалната интернет страница на областта, в която се публикуват регулярно документи за публично обсъждане и приети нормативни актове и стратегии и планове. Областната стратегия за развитие 2014-2020 е публикувана на интернет страницата на област Перник. Редовно се публикува информация относно изпълнението на проекти и инициативи, които имат принос за постигане целите и приоритетите на ОСР

- ✓ в процеса на изпълнение на проекти, в зависимост от изискванията на финансиращата програма, се провеждат задължителни мерки за информация и публичност, като: пресконференции, разпространение на рекламни материали; поставяне на билбордове, табели и др.

- ✓ засилване на сътрудничеството с местните, областни и регионални медии.

Проблеми, които пряко или косвено са оказали влияние върху изпълнението на Областната стратегия за развитие:

- ✓ Забавяне съгласуването на одобрени проекти на общините след предварителен контрол от страната на Управляващите органи на различни Оперативни програми, в резултат на което стартирането на изпълнението на съответните договори закъснява

- ✓ Забавяне на изпълнението на проекти на общините поради процедури по обжалване, които поради проточване във времето поставят под риск изпълнението на проектите

- ✓ Липса на свободни финансови средства на общините за междинни плащания и за успоредно изпълнение на проекти, забавяне във възстановяване на средства по оперативните програми, което води до необходимост от търсене на алтернативни източници на финансови средства

- ✓ Липса на механизъм за набиране на актуална статистическа информация за всички сфери на социално-икономическо развитие на територията на общините в областта

- ✓ Липса на механизъм за набиране на информация за реализираните проекти на НПО и стопанските субекти в областта и съответните общини

- ✓ Малко на брой стопански субекти, отворени към създаване на ПЧП при реализацията на проекти

✓ Приемане на нормативни актове, задължаващи областна администрация да извършва различни дейности, без да е предвидено ресурсно осигуряване

✓ Забавяне стартирането на оперативни програми 2014-2020.

С оглед повишаване ефективността и ефикасността при изпълнение на Областната стратегия за развитие, компетентните органи - областната и общинските администрации, са предприели основни действия:

✓ Непрекъснато повишаване компетенциите на служителите при разработката и управлението на проекти, както и при изпълнение на ежедневните им служебни задължения

✓ Въвеждане на съвременни информационни технологии при управление на процесите в администрацията, с оглед улесняване гражданите и бизнеса при тяхното обслужване

✓ Предоставяне на навременна и изчерпателна информация на гражданите, относно действията на администрацията, възможностите, предоставяни от изпълняваните проекти и програми и начина за участие в тях

✓ Управленските екипи на областната и на общинските администрации за предприели действия за разширяване обхвата на източниците на финансиране на дейностите/мерките/проектите, залегнали в ОСР и в Общинските планове, като освен възможностите за финансиране от оперативните програми, се търси достъп за финансиране и от алтернативни източници, пряка реализация на партньорства с бизнеса и ефективно използване на ресурсите на територията на областта и общините в нейната територия.

От направения преглед на организацията и координацията на компетентните органи в процеса на разработване, изпълнение и наблюдение на ОСР на област Перник може да се направи заключението, че се наблюдава добра координация в работата на административните структури. Принципите на партньорство, информация и публичност са спазвани и активно осъществявани по време на целия процес на планиране, обсъждане, одобряване, изпълнение, наблюдение и оценка на Стратегията.

ПРОГНОЗА ЗА ОЧАКВАНОТО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ЦЕЛИТЕ И ПРИОРИТЕТИТЕ НА ОБЛАСТНАТА СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ ДО КРАЯ НА ПЕРИОДА НА ДЕЙСТВИЕ, В Т.Ч. ПРЕДЛОЖЕНИЯ ЗА АКТУАЛИЗАЦИЯ НА ОБЛАСТНАТА СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ

Междинната оценка има ограничени възможности за оценка на въздействията, тъй като не само има изместване на проявлението на въздействията във времето, но и самата интервенция не е приключила. Във възможностите на Междинната оценка е да направи препоръки за препрограмирането - промяната на плановия документ въз основа на оценката на първите резултати от неговото изпълнение, подобряване на самия план и на отделни негови части.

Въз основа на изготвените анализи - на социално-икономическото развитие, на степента на изпълнение на целите и приоритетите, на организацията и координацията на работата на компетентните органи и структури, на ефективността и ефикасността на използваните финансови ресурси, екипът оценители препоръчва **актуализация на Областната стратегия за развитие** в няколко аспекта:

✓ С оглед осигуряване на съответствие с чл.5, ал.4 и ал.5, чл.6 и чл.7 от Закона за регионалното развитие е необходимо да бъдат определени районите за целенасочена подкрепа на територията на област Перник по новата, залегнала в Закона, методика. ЗРР постановява, че териториалният обхват на районите за целенасочена подкрепа се определя, като се отчитат категориите на общините по реда на Закона за административно-териториалното устройство на Република България и техните географски характеристики по данни на Българската академия на науките. В териториалния обхват на район за целенасочена подкрепа се включват: 1.общините от четвърта и пета категория; 2.общините от втора и трета категория при наличието на някоя от следните географски характеристики: а) най-малко 50 на сто от територията на общината е в планински район; б) най-малко 50 на сто от територията на общината е в полупланински район; в) територията на общината е в пограничен район.Промените в териториалния обхват на районите за целенасочена подкрепа се отразяват в областните стратегии за развитие.

✓ С оглед осигуряване на съответствие с чл.12, ал.3 от Закона за регионалното развитие, който описва ясно каква следва да бъде структурата и съдържанието на Областната стратегия за развитие, е необходимо да се формулират мерки за реализация на дейности в районите за целенасочена подкрепа в областта, определени в Областната стратегия за развитие и съответния финансов ресурс, необходим за целта.

✓ Целесъобразно е изготвяне на насоки и мерки за развитие на териториалното сътрудничество в областта, което следва да се разглежда като допълнителен инструмент за преодоляване изостаналостта на крайно отдалечените населени места и алтернатива за

реализация на дейности от взаимен интерес за граничните територии, които не се подкрепят със средства от оперативните програми.

✓ В стратегическата част на Областната стратегия за развитие на област Перник 2014-2020 са формулирани стратегически цели и приоритети. Не са посочени конкретни мерки и дейности, изпълнението на които ще допринесе за изпълнението на приоритетите. Целесъобразно е актуализация на стратегическата част на ОСР, като към всеки от приоритетите да се разпишат ясни и конкретни мерки и/или специфични цели, с цел постигане на по-голяма яснота относно начина на изпълнение на стратегическите цели, за по-добра организация и по-детайлен контрол върху изпълнението на Стратегията.

✓ Препоръчва се част от заложените в ОСР 2014-2020 индикатори за резултати да се заменят с такива, които са с висока информационна осигуреност и добавена стойност, с цел по-обективен оценъчен характер на Последващата оценка на ОСР, която предстои да бъде извършена през 2021 г. За формулираните нови индикатори следва да посочат целеви стойности, които се предвижда да бъдат постигнати към края на периода на действие на ОСР.

✓ Индикаторите, с които се отчита приноса на област Перник за изпълнение на националните цели по Стратегия „Европа 2020“ на ЕС следва също да бъдат осигурени с целеви стойности на областно ниво и да се посочат/потърсят възможни официални източници на информация за тях.

Препоръки, предложения и насоки за провеждане на политиката за регионално и местно развитие в областта до края на 2020 г.:

✓ Първоначалните резултати от изпълнението на Областната стратегия показват значителен напредък при реализиране на основните цели и приоритети на Стратегията. Договорени са ресурсите за реализация на основната част от най-скъпите мерки и предстои стартиране на отделните проекти. По всички приоритети в процес на изпълнение или тяхното изпълнение предстои до края на програмния период са дейности и инициативи, което предполага продължаване на активната работа по мерките на оперативните програми и пълната мобилизация на всички ресурси – финансови, материални, човешки, организационни и информационни за успешната им реализация в рамките на планираните срокове. И четирите стратегически цели на ОСР са с прогноза и потенциал за много високо изпълнение до края на периода на действие на ОСР – 2020 г. или до приключване на действието на оперативните програми, с чиито средства се реализират основните проекти на общините на територията на област Перник

✓ Стратегията за развитие на област Перник за оставащия период до 2020 г. следва да бъде подкрепяща по отношение на желаните териториален баланс в развитието на областта и протичането на демографските процеси, агресивна по отношение на необходимите предпоставки за развитие на икономиката и стабилизираща по отношение изграждането и обновяването на инфраструктурите. Следва да продължи дългосрочно ориентираната, адекватна и отговаряща на обективните социално-икономически и обществени условия, политика на ръководството на областна администрация и на общинските администрации за постигане в максимално голяма степен към 2020 г. на визията на Областната стратегия за развитие „Високо качество на живот и икономически приоритет чрез подкрепа за развитието на човешкия капитал и създаване на условия за свободно осъществяване на иновативни идеи.”

✓ Голямото предизвикателство пред областна администрация Перник и общинските власти до края на програмния период е реализацията на потенциала за развитие на област Перник. Развитието на човешките ресурси е от ключово значение за успешното изпълнение на ОСР и на визията на областта. Това налага да бъдат реализирани приоритетно дейности, водещи до укрепването на човешкия потенциал, до създаване на повече и по-качествени устойчиви работни места и повишаване на заетостта на населението. Важна задача през оставащия период от действието на Областната стратегия за развитие е привличането на местни и чуждестранни инвестиции, които значително биха спомогнали за икономическото развитие на областта и увеличаването на работните места. Същевременно, следва да се търсят механизми за увеличаване на икономическата мобилност на работната сила, което също е от основно значение за осигуряване на заетост. Необходимо е да продължат усилията за подобряване на водопреносната мрежа и за изграждане на канализационната мрежа. Реконструкцията и модернизацията на пътната инфраструктура, в това число и уличната мрежа, остава един от приоритетите в политиката на общините в областта за подобряването на качеството на живот и привлекателността на населените места. Следвайки политиката на Европейския съюз за учене през целия живот, до края на програмния период е препоръчително да продължи подобряването на капацитета на местното самоуправление.

✓ Годишните доклади за наблюдение изпълнението на Общинските планове за развитие следва да се разработват за всяка календарна година и съгласно посочената структура и съдържание в ППЗРР с оглед предприемане на навременни корективни действия в случай на необходимост и с оглед осигуряване на адекватна и пълна информация за изготвяне на Последващата оценка на Областната стратегия за развитие. Част от общините нямат разработени Годишни доклади за 2015 г. или за 2016 г., а в някои

Доклади липсва описание на действията, предприети от компетентните органи с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението на ОПР през съответната година, както и формулирани заключения и предложения за подобряване на резултатите от наблюдението.

Процесът на наблюдение и оценяване на стратегиите и плановете за регионално и местно развитие, съгласно действащото законодателство, има ключово значение за подобряване качеството на стратегическите документи, актуализацията, ефективното и ефикасното им изпълнение. Анализът на механизма и процеса на наблюдение и оценка на ОСР дава основание да се направят няколко **предложения за подобряване на системата за наблюдение:**

✓ Недостатък при извеждането на индикаторите за наблюдение, формулирани в ОСР, е липсата на конкретни междинни стойности на индикаторите за въздействие и контекст и на индикаторите за резултати, които да оценяват желания резултат и да показват напредъка на изпълнение на съответните стратегически цели и приоритети в средата на периода на действие на Стратегията. Препоръчва се прецизиране на броя и вида на индикаторите, с оглед възможност за информационното им осигуряване, за да бъде осигурена пълна прозрачност и възможност за мониторинг, контрол и измерване на изпълнението на целите и приоритетите към 2020 г. Това в значителна степен ще подобри качеството на процеса на изпълнение и ще осигури възможност за предприемане на своевременни коригиращи действия от страна на овластените лица.

✓ В допълнение, необходимо е да се повиши ефективността на системата за събиране на информация за наблюдение на напредъка по изпълнение на ОСР. Следва да се изгради механизъм за набиране, системно натрупване и обмен на информация, включващ източниците, начините и периодичността за събиране, обработка и анализиране на информация и да се предвиди актуализация на определен период от време, с цел гарантиране на нейната коректност и точност при анализиране и предприемане на управленски решения. Този механизъм може да се разпише в Областната стратегия за развитие, като се опишат кои източници на информация/отговорни институции се приемат за официални в процеса на наблюдение изпълнението на Стратегията, на какъв период от време се събира актуална информация, как става това и кои са отговорните лица за набирането на информацията. За целите на планирането и анализа на развитието биха могли да се използват и съвременни информационни системи като ГИС и съответния софтуер за създаване и обработка на данни, включително геопространствени данни, които биха подпомогнали и облекчили процеса на наблюдение и оценка. Обменът на информация е изключително необходим по отношение индикаторите в изпълнение на

Стратегия „Европа 2020“ на областно ниво и екологичните индикатори, с които се отчита прилагането на Конвенциите от РИО на областно ниво.

✓ Препоръчва се и в бъдеще при реализация на мерките от Областната стратегия да се търсят нови възможности за финансиране на готови проекти на общините и/или областната администрация на базата на ПЧП и подобряване на условията за включване на местни организации при разработването и изпълнението на проекти. Спазването на принципа на партньорство дава възможност за по-задълбочено идентифициране на съществуващите проблеми и съответно намиране на най-подходящия начин за тяхното решаване. Създаването на предпоставки за засилване активността на заинтересованите страни може да има голямо значение за постигане на заложените цели и приоритети и за успешна реализация на Стратегията.

✓ Неразделна част от предприеманите действия по осигуряване на информация и публичност следва да бъдат публикуването на информация за предвижданията на Областната стратегия до края на 2020 г., за очакваните резултати в икономическата и социалната сфера, за възможностите за изграждане на ПЧП и реализация на тази основа на проекти в публичния сектор. С цел формиране на позитивни обществени нагласи и активна гражданска позиция е подходящо разясняване на необходимостта и значението на стратегическото планиране на регионалното и местно развитие за повишаване на ефективността на публичните разходи, разясняване на конкретните задачи, които стоят пред Областния управител, Областния съвет за развитие, Кметовете на общини, Общинските съвети, областната и общинските администрации, социално-икономическите партньори, неправителствените организации и структурите на гражданското общество за осигуряване на висока ефективност при изпълнението на ОСР. Подходящо е широко участие на местното население в постигането на поставените в ОСР цели чрез осведомителни кампании и представяне на възможностите за финансиране на проекти пред широка публика. Повишената ангажираност на бизнеса и местната общност ще доведе до увеличаване на добавената стойност и подобряване на ефективността на разработване на местни политики.

✓ С оглед постигане на пълна информация за Последващата оценка е подходящо в Годишните доклади за наблюдение на изпълнението на Общинските планове за развитие да се анализира изпълнението на мерки за организиране изменението на климата и за адаптация към вече настъпилите промени. Политиката и намеренията на ЕС по отношение планирането на регионалното и местното развитие изисква наблюдение на влиянието на климатичните изменения върху развитието на териториите и населените места. С цел провеждането на активна политика по опазване и възстановяване на околната среда, е

Междинен доклад за изпълнението на Областната стратегия за развитие на област Перник 2014-2020

препоръчително в Годишните доклади да се включва информацията относно тенденциите в изменението на екологични индикатори. Приетата до момента практика на регионално ниво в страната е в Регионалните планове за развитие да бъдат включени седемте индикатора за наблюдение на глобалните цели по околна среда съгласно Конвенциите от РИО, а именно: относителен дял на антропогенно натоварените територии (инфраструктура, селища, промишлени обекти); съотношение между горските, земеделските и урбанизираните територии; емисии на парникови газове (приравнени към CO₂ еквивалент) на жител от населението; разходи за ДМА с екологично предназначение; разходи за ДМА с екологично предназначение на човек от населението; дял от територията с висок риск от ерозия; разходи за енергийна ефективност и ВИ; степен на постигане на националните цели за използване на ВИ и енергийна ефективност. Тенденциите в изменението на същите индикатори се анализират всяка година в Годишните доклади за наблюдение изменението на РПП.

Крайна оценка за степента на изпълнение на Областната стратегия за развитие на област Перник 2014-2020 към средата на периода на действие

Обобщената оценка за степен на изпълнение на стратегическите цели и приоритетите на ОСР на област Перник 2014-2020 е в диапазона на „задоволителна до много висока“, като се базира на степента на изпълнение на отделните стратегически цели и на тенденциите в изменението на основните социално-икономически показатели. Тази оценка потвърждава удачното формулиране и добро приоритизиране на целите и приоритетите. Отчита се добра ефективност и ефикасност на заложените стратегически цели и висока степен на финансово изпълнение, което потвърждава последователно провежданата целенасочена политика за развитието на областта. Експертната оценка за общото въздействие на ОСР върху развитието на област Перник в периода 2014-2017 г., е положително въздействие върху развитието на областта. С оглед на изведената междинна оценка, в резултат на доброто планиране, организация и координация при управлението на проектите на общините в област Перник, и на база на постигнатото до средата на 2017 г., екипът оценители прогнозира, че до края на програмния период се очаква увеличение на удовлетвореността от изпълнението на Стратегията.